

Er was eens in Dublin...

Dublin, 17-20 juni 2004

Er was eens, niet zo lang geleden, een man die in Dublin naar Trinity College liep. Op O'Connell Bridge stopte hij bij de bronzen plaquette die herinnerde aan een beroemde voorbijganger en keek naar de meeuwen boven de Liffey... De kans dat een kroniekbijdrage die zo begint, ernstig genomen wordt, is niet zo groot. Maar misschien wordt ze wel aandachtiger gelezen. Want wat doet die man daar, juist 100 jaar en één dag nadat Harold Bloom er passeerde? En is het niet zo dat iedereen *"de magische formule herkent en erop reageert – 'er was eens' en verlangt naar die speciale plaats 'voorbij de regenboog' of 'ver weg over de bergen'?"* Dat beweerde **Pat Donlon** toch in haar lezing op het IASL/SLA congres in Dublin. Onder de titel *From Aesop to e-book: the story goes on...* stond daar, in Trinity College vier dagen lang het vertellen van verhalen centraal.

Ruim 400 deelnemers uit 38 landen waren er op dit gezamenlijke congres van de Britse School Library Association (SLA) en de International Association of School Librarianship (IASL). De deelnemers kwamen voornamelijk uit het secundair onderwijs. Maar ook onderzoekers en beroepsverenigingen waren goed vertegenwoordigd. Uit België was er een vertegenwoordiger van de VVBAD, maar ook een flinke delegatie uit de internationale scholen. Voor hen is er een aparte sectie binnen IASL. Ook in België beschikken deze scholen blijkbaar over uitstekend uitgebouwde bibliotheken.

Het congres was opgebouwd rond 'professionele papers' en 'workshops'. Het uitwisselen van ervaring stond centraal. Er kwamen dan ook heel wat mensen uit de praktijk aan het woord. Leesvaardigheid was een belangrijk thema. **John Royce** vertelde op het congres hoe een schoolbibliothecaris, toen het internet opgang maakte, enkele zeer interessante sites toonde aan een bezoeker. Die was echter minder enthousiast: *"But it's just a bunch of reading"*. Lezen is dus nog altijd een 'survival skill'. Het is een essentiële vaardigheid voor wie informatie zoekt. Dat geldt ook voor kritisch denken, zoals Royce aantoonde aan de hand van voorbeelden. Zelfs betrouwbare sites bieden immers niet altijd betrouwbare informatie, zo bleek.

Het IASL-congres is traditioneel ook een forum waar onderzoekers uit bibliotheekscholen en universiteiten de resultaten van hun onderzoek komen voorstellen. **Ray Lonsdale** en **Chris Armstrong** bijvoorbeeld kwamen er praten over de relatie tussen het hoger en het secundair onderwijs. Een eerdere studie had aangetoond dat studenten in het hoger onderwijs veel te weinig gebruikmaken van de elektronische bronnen die hen ter beschikking staan. Dat leidde tot de hypothese dat er in het secundair onderwijs te weinig aandacht was voor informatievaardigheden en het omgaan met elektronische informatie. Samenwerking tussen secundair en hoger onderwijs zou hieraan iets kunnen verhelpen. Lonsdale en Armstrong stellen vast dat er geen natuurlijke overdracht is van (informatie)vaardigheden van secundair

naar hoger onderwijs. In het hoger onderwijs weet men te weinig over welke vaardigheden de eerstejaarsstudenten beschikken. Hoewel het onderzoek betrekking had op Groot-Brittannië, lijken de resultaten ook bij ons relevant.

Ross Todd organiseerde in Ohio een grootschalig onderzoek rond de vraag hoe de schoolbibliotheek leerlingen 'helpt'. Ruim 13.000 leerlingen uit scholen met een goede schoolbibliotheek beantwoordden een vragenlijst en 10.000 van hen vertelden op het eind in hun eigen woorden hoe de schoolbibliotheek hen in een concreet geval geholpen had. Dat leverde leuke én leerzame anekdotes op. Persoonlijke hulp in de schoolbibliotheek kan leerlingen plezier doen vinden in lezen. Maar het schoolresultaat blijft een belangrijke motiverende factor:

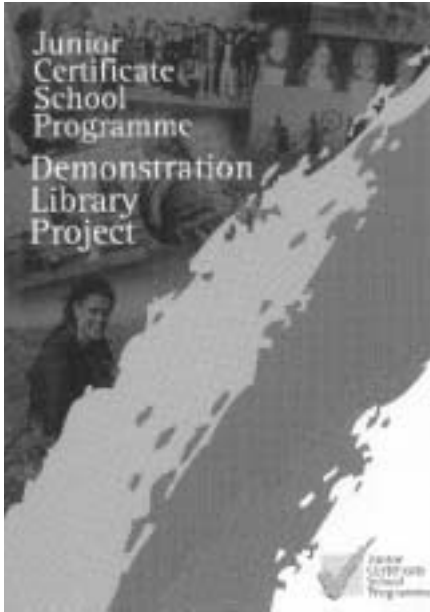
"One time I had to do a book report and I didn't know what book to read. Then I asked a librarian and she asked me what types of book I liked to read. I told her I liked to read mystery books so she got me one. This was a great book! It helped me get a better grade because I enjoyed the book and really got into it and have liked others too."

En er is blijkbaar een duidelijk verband tussen graag lezen en schrijfvaardigheid:

"I love to read. The library introduced me to a new series of books. It was a series of unfortunate events. After I read those, in my writing I wasn't afraid to extend beyond the limits and write creative, farfetched stories."

Uit zijn onderzoek leidt Todd af dat de schoolbibliotheek vooral behulpzaam is bij het vinden en gebruiken van informatie en het verwerven van kennis. Leerlingen zien de bibliotheek in de eerste plaats als een hulpmiddel bij het curriculum. Het stimuleren van lezen is vooral in de lagere graden belangrijk. Het belang ervan neemt duidelijk af, volgens Todd, in de hogere jaren. Todd stelde zich dan ook de vraag of dit erg is en wat het betekent voor de rol van de schoolbibliotheek in de hogere graden.

Literatuur is een belangrijke manier om verhalen te vertellen. Heel wat bijdragen gingen dan ook over jeugdboeken of leesbevordering. Informatievaardigheden waren een ander belangrijk thema. Soms kwamen beide samen, zoals in de bijdrage van **Jennifer Burek Peirce**, die zich afvroeg wat Harry Potter in de bibliotheek doet. Ze besprak hoe enkele belangrijke figuren uit hedendaagse jeugdliteratuur – Harry Potter, Artemis Fowl van Eoin Colfer en Liraël van Garth Nix – omgaan met bibliotheken en informatie. Welk imago heeft de bibliotheek in deze boeken? Maar ook: hoe lossen de hoofdpersonages hun informatieproblemen op? Helaas, hoewel de bibliotheek een plaats is waar de kennis van de gemeenschap opgeslagen wordt, is het in deze boeken toch niet echt een plaats waar leden van die gemeenschap welkom zijn. De 'bibliotheek als ontmoetingsplaats' is nog niet doorgedrongen tot de jeugdliteratuur.

In realiteit is de schoolbibliotheek natuurlijk wel een plaats waar leerlingen elkaar ontmoeten. Leerlingen uit het basisonderwijs en uit het secundair bijvoorbeeld, zoals in Larkin Community College Library, een nieuwe mediatheek in een achtergestelde buurt van Dublin. De bibliotheek werd opgericht in het kader van het Demonstration Library Project, een onderdeel van het Junior Certificate School Programme. Het programma wil leerlingen uit achtergestelde scholen betere kansen bieden en het bibliotheekproject wil aantonen dat

een schoolbibliotheek hierin een rol kan spelen. Elf Ierse scholen kregen een volledig uitgeruste bibliotheek inclusief een voltijdse, gekwalificeerde bibliothecaris. De jonge bibliothecaresse van Larkin was razend enthousiast. Alle leerkrachten maken nu gebruik van de mediatheek en ook de nabijgelegen basisschool profiteert mee van het project. De bibliotheek zelf was bescheiden, maar aangenaam en goed uitgerust.

Hoewel Larkin Community College nu beschikt over een mooie bibliotheek, toont het project ook aan hoe precair de situatie van schoolbibliotheken is. Het gaat immers om een tijdelijk project in een beperkt aantal scholen. Of er volgend jaar nog geld zal zijn, is onzeker. Op het congres bleek vaak genoeg dat overal ter wereld overheden nog altijd overtuigd moeten worden van het belang van bibliotheken in scholen, zelfs nu iedereen de mond vol heeft van informatiemaatschappij en kenniseconomie. Het is zo erg dat SLA-voorzitter **Aidan Chambers** in zijn openingstoespraak

Samuel Beckett citeerde. *"I can't go on. I'll go on"* is volgens Chambers perfect van toepassing op de schoolbibliotheek.

Toch was het niet al kommer en kwel. De ontmoeting met zoveel gemotiveerde, overtuigde zielen, werkte inspirerend. Met de prachtige handschriften in de Chester Beatty Library of het adembenemende *Book of Kells* in Trinity College zelf, werd ook een hele andere dimensie van het bibliotheekwezen in de kijker gezet. En 's avonds luisterden tientallen volwassenen muistil en met open mond naar de verhalen van rasverteller **Patrick O'Brian**. Vertellen is een Ierse specialiteit, zo bleek nog maar eens. Het standbeeld van Jonathan Swift in St Patrick's Cathedral, de voetstappen van Harold Bloom voor Trinity College, een citaat van Beckett in de openingstoespraak... En terwijl Patrick O'Brian vertelde van de prinses die zoveel van haar vader hield als van zout, besefte we weer dat we méér willen. Ja, onze kinderen moeten leren lezen. Ze moeten informatie kunnen opzoeken en verwerken. Ze moeten kunnen meedraaien in de kenniseconomie. Maar af en toe willen we hen meenemen naar dat magische land, 'voorbij de regenboog' of 'ver weg over de bergen' met de toverwoorden 'er was eens'. Daar draait het toch om, niet?

Bruno Vermeeren, beleidsmedewerker VVBAD
bruno.vermeeren@vbad.be

Onder: Chester Beatty Library. Rechts: Ingang van de National Library in Dublin. Foto's: Bruno Vermeeren.

